

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی»

(اعاده شده از شورای نگهبان) (۱)

مقدمه

طرح «اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» که در تاریخ ۱۳۹۸/۶/۱۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایراداتی مواجه گردید. از این رو کمیسیون تدوین آیین نامه داخلی در مصوبه خود جهت رفع ایرادات و اعمال تذکر شورای نگهبان، مصوبه سابق مجلس را اصلاح نموده است. در ادامه به بررسی مصوبه کمیسیون از حیث رفع ایرادات شورای نگهبان و اعمال تذکر پرداخته خواهد شد.

بررسی مصوبه کمیسیون

الف) ماده (۳)

شورای نگهبان در بند «۱» ایرادات خود بیان داشته است که در حکم مندرج در اصل ۱۳۶ قانون اساسی مبنی بر اینکه «در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نیمی از هیئت وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس شورای اسلامی برای هیئت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند» واژه «تغییر» علاوه بر کاهش، شامل افزایش وزرا نیز می گردد، فلذا حکم مندرج در صدر ماده (۳) طرح که صرفاً اشاره به «کاهش بیش از نیمی از وزرا» کرده است را مغایر با مفاد اصل ۱۳۶ قانون اساسی دانسته است.

همچنین در ماده (۳) از عنوان «سلب اعتماد» استفاده شده و از آنجا که در اصل ۸۹ قانون اساسی از عنوان «رأی عدم اعتماد» استفاده گردیده است شورای محترم نگهبان در انتهای اظهار نظر خود، متذکر شده است که عنوان مذکور به عنوان مستعمل در اصل اصلاح شود.

کمیسیون محترم نیز به منظور رفع این ایراد و اعمال تذکر شورای محترم نگهبان، متن مصوبه را مطابق مفاد این اصل اصلاح نموده و عبارت «یا تغییر» را جایگزین عبارت «سلب اعتماد، عزل، استعفا، فوت یا کاهش» نموده است تا به صورت مطلق شامل انواع تغییراتی که به موجب اصل ۱۳۶ مستلزم رأی اعتماد مجدد است بشود. همچنین با توجه به حذف عنوان «سلب اعتماد» موضوع تذکر شورا نیز رفع گردیده است.

به نظر می رسد اصلاح صورت گرفته رافع ایراد و نیز تذکر شورای نگهبان خواهد بود.

مخصوص سخن علمی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۴۳۴

شماره چاپ:

۱۶۵۳

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۸/۱۸

معاونت پژوهش های

سیاسی - حقوقی

دفتر مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲-۲۴۰۱۶۵۳۶

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۸/۱۸

ب) ماده (۶)

شورای محترم نگهبان ماده (۶) این مصوبه را واجد سه مورد ابهام و ایراد دانسته است که شرح آنها در ادامه می‌آید:

۱. در بند «۱-۲» ایرادات شورا، واژه «گزارش قضایی» به جهت نامشخص بودن ماهیت آن و عدم وجود تعریف قانونی واجد ابهام دانسته شده است. کمیسیون در مصوبه اصلاحی خود عبارت «در قالب گزارش قضایی» را حذف نموده است که رافع ایراد شورای نگهبان ارزیابی می‌گردد.

۲. در بند «۲-۲» ایرادات شورا، حکم ماده (۶) مبنی بر ارسال گزارش تخلفات رئیس‌جمهور به قوه قضائیه جهت رسیدگی خارج از نوبت در دادسرای عمومی تهران را مغایر بند «۱۰» اصل ۱۱۰ قانون اساسی دانسته است چراکه به موجب این بند دیوان عالی کشور متولی رسیدگی به تخلفات رئیس‌جمهور است.

کمیسیون محترم با اصلاح این عبارت مصوب نموده است که هریک از کمیسیون‌ها گزارش‌های مذکور را «از طریق هیئت‌رئیس حساب مورد به قوه قضائیه یا مراجع ذی‌ربط ارسال می‌کند. گزارش‌های ارسالی به قوه قضائیه به صورت خارج از نوبت مورد رسیدگی قرار می‌گیرد».

اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

۳. در بند «۳-۲» ایرادات شورا، حکم ماده (۶) در خصوص رسیدگی به گزارش‌های ارسالی در دادسرای عمومی تهران، از یک منظر دیگر نیز واجد ایراد دانسته شده است و آن اینکه لزوماً تمامی گزارشات موضوع این ماده دارای ماهیت مجرمانه نیستند و برخی از آنها شامل تخلفات اداری نیز می‌گردند فلذا حکم به رسیدگی به تخلفات در دادسرای عمومی تهران خلاف نظام اداری صحیح و در نتیجه مغایر بند «۱۰» اصل ۳ قانون اساسی است که با اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون، ضمن رفع ایراد بند «۲-۲» شورا، ایراد این بند نیز مرتفع به نظر می‌رسد.

ج) تبصره ماده (۶)

بند «۴-۲» ایرادات شورا مربوط به تبصره ماده (۶) این مصوبه است. در این تبصره رسیدگی به موارد مذکور در مواد (۲۱۵) و (۲۳۴) قانون آیین‌نامه داخلی طبق ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی تعیین شده است لکن از آنجا که برای عزل یا برکناری برخی مقامات موضوع این مواد در قانون اساسی احکام خاصی تعیین شده است، لذا اطلاق این تبصره مغایر اصول مربوط به آن از جمله اصول ۱۱۰، ۱۵۸ و ۱۷۵ دانسته شده است.

۱. ماده (۲۱۵) - مسئولان دستگاه مورد تحقیق و تفحص و کلیه دستگاه‌های اجرایی، قضایی و نهادهای انقلاب اسلامی موظف به فراهم نمودن امکانات و تسهیلات مورد نیاز هیئت و در اختیار گذاردن اطلاعات و مدارک درخواستی هیئت می‌باشند و در صورت عدم همکاری، مسئولان دستگاه ذی‌ربط متخلف و مجرم محسوب می‌گردند و با شکایت هیئت تحقیق و تفحص، مورد تعقیب قضایی قرار خواهند گرفت.

۲. ماده (۲۳۴) - هرگاه حداقل ده نفر از نمایندگان و یا هرکدام از کمیسیون‌ها، عدم رعایت شئونات و نقض یا استنکاف از اجرای قانون یا اجرای ناقص قانون توسط رئیس‌جمهور و یا وزیر و یا مسئولین دستگاه‌های زیرمجموعه آنان را اعلام نمایند، موضوع بلافاصله از طریق هیئت رئیسه جهت رسیدگی به کمیسیون ذی‌ربط ارجاع می‌گردد.

کمیسیون حداکثر ظرف مدت ده روز موضوع را رسیدگی و در صورت وارد بودن با اظهارنظر صریح، گزارش خود را از طریق هیئت رئیسه به مجلس ارائه می‌دهد. تبصره «۱» - چنانچه نظر مجلس بر تأیید گزارش باشد موضوع جهت رسیدگی به قوه قضائیه و سایر مراجع ذی‌صلاح ارسال می‌شود تا خارج از نوبت و بدون تشریفات دادرسی رسیدگی نمایند.

تبصره «۲» - در صورتی که مجلس در مورد رئیس‌جمهور یا هریک از وزیران سه نوبت رأی به وارد بودن گزارش بدهد طرح استیضاح در صورت رعایت مفاد اصل هشتادونهم (۸۹) قانون اساسی در دستورکار مجلس قرار خواهد گرفت.

کمیسیون جهت رفع این ایراد، ضمن اصلاح عنوان این تبصره به تبصره «۱» و اضافه نمودن یک تبصره دیگر به عنوان تبصره «۲»، اولاً این عبارت را به عنوان قید حکم تبصره مذکور درج کرده است: «عزل یا برکناری مقاماتی که در قانون اساسی احکام خاصی دارد، مطابق همان قانون اقدام می‌شود» و ثانیاً در حکم تبصره «۲» در خصوص رئیس‌جمهور تصریح نموده است که رسیدگی به گزارش موضوع ماده (۲۳۴) آیین‌نامه داخلی مجلس در خصوص رئیس‌جمهور براساس بند «۱۰» اصل ۱۱۰ خواهد بود. به نظر اصلاح صورت گرفته در تبصره «۱» رافع ایراد شورا است و با عنایت به اینکه عبارت قیدی اضافه شده در تبصره «۱» شامل رئیس‌جمهور نیز می‌شود، لذا تبصره «۲» الحاقی زائد به نظر می‌رسد. با این توضیح حذف تبصره «۲» و اصلاح عنوان تبصره «۱» با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی پیشنهاد می‌گردد.

نتیجه‌گیری

با عنایت به نکات فوق‌الذکر، به نظر اصلاحات صورت گرفته در مصوبه کمیسیون رافع ایرادات و نیز تذکر شورای محترم نگهبان تلقی می‌شود، با این توضیح که تبصره «۲» الحاقی در مصوبه کمیسیون با عنایت به جامعیت حکم تبصره «۱» اصلاحی زائد به نظر می‌رسد.